International Online Journal of Educational Sciences, 2016, 8 (4), 215-228

iojes
www.iojes.net

International Online Journal of Educational Sciences

ISSN: 1309-2707

# Analyzing The Alternative Assessment Applications for the Development of Teaching: Review of Literature

**Bülent Döş**[1]

[1] *Gaziantep University, Nizip Faculty of Education, Turkey*

ARTICLE INFO

*Article History*:
Received 30.01.2016
Received in revised form 25.05.2016
Accepted 12.08.2016
Available online 15.10.2016

ABSTRACT

The teachers are expected to monitor the progress of students in teaching process as well after the transformation from traditional to constructivist curriculum. The main aim of this study is to reveal the problems faced in classrooms in implementing the alternative assessment methods by using holistic literature review. Based on the research question "What is the usage of alternative assessment methods in elementary and high school", two sub-questions are asked to limit the review: a) What kind of alternative assessment methods are used in elementary and high school? b) What kind of problems occur in implementing the alternative assessment methods in elementary and high school? This study revealed that teachers need serious training in pre-service and in-service education not only for alternative assessment methods but also for general assessment methods. The teachers have no adequate knowledge about formative assessment methods to enhance their instruction. Alternative assessment methods should be modified according to the curriculum and objectives along with time allocated for evaluation. Some valuable researches can be done to change the teachers' negative beliefs concerning the benefits of the alternative assessment methods. Finally, observational and experimental studies are needed to clarify the issues faced in alternative assessment methods.

© 2016 IOJES. All rights reserved

Keywords:
Traditional, Alternative, Assessment, Problems

## Extended Summary

### Purpose

According to the concept change in the philosophy of National Ministry of Education, the teachers have been expected to monitor the progress of students in teaching process since 2004. The aim of this process is not to judge the students but to explore the deficiencies and the developments of the teachers and students. This process is also called formative classroom evaluation, suitable for individual differences (Aydoğmuş & Coşkun-Keskin, 2012). This formative evaluation includes alternative assessment applications such as performance evaluation, portfolio, project development, observation, self-evaluation, peer-assessment, structured grid, concept map, diagnostic tree and word binding test and so on (Corconan, Dershimer & Tickhenor; 2004; Duban & Küçükyılmaz, 2008; Karakuş, 2010; Kuran &Kanatlı, 2009; Liebers, 1999; Maeroff, 1991; Yurdabakan, 2011; Zimbicki, 2007).

The teachers' qualificaitons, beliefs, knowledge and competency are very important for implementing the alternative assessment methods in the classroom (Scholtz, 2007). Many researchers have found that teachers have lack of knowledge and skills to use these altenative assessment methods in teaching process (Acar & Anıl, 2009; Gök & Şahin, 2009; Karamustafaoğlu, Çağlak & Meşeci, 2012; Ataman & Kabapınar, 2012; Özenç, 2013; Duran, Mıhladız & Ballıel, 2013; Özenç & Çakır, 2015). Some researchers say that teachers do not

[1] Gaziantep University, Nizip Faculty of Education, Turkey
Telephone: +903425231023
e-mail: bdos@gantep.edu.tr
DOI: http://dx.doi.org/10.15345/iojes.2016.04.017

© 2016 International Online Journal of Educational Sciences (IOJES) is a publication of Educational Researches and Publications Association (ERPA)

believe in the benefit of these assessment methods; therefore, they do not want to use them in the classroom (Sağlam-Arslan, Devecioğlu-Kaymakçı & Arslan, 2009; Arı, 2010; Bal & Doğanay, 2010; Ataman & Kabapınar, 2012; Duran et al., 2013).

However, alternative assessment methods could be used to develop the instruction, gather systematic data, get objective evaluation and increase the awareness of teachers and students for teaching process (Hamayan, 1995; Janich, Liu & Akrofi, 2007). Even so, many problems occur in implementation process of alternative assessment methods (Gelbal & Kelecioğlu, 2007; Anıl & Acar, 2008; Kuran & Kanatlı, 2009; Acar & Anıl, 2009; Sağlam-Arslan et al., 2009; Bal & Doğanay, 2010; Adanalı & Doğanay, 2010; Çelikkaya, Karakuş & Demirbaş, 2010; Karamustafaoğlu et al., 2012; Duran et al., 2013; Büyüktokatlı & Bayraktar, 2014).

Most of the teachers still use the traditional assessment methods because they do not have adequate knowledge about alternative assessment methods (Yaşar, Gültekin, Türkkan, Yıldız & Girmen, 2005; Temiz, 2005). They had inadequate pre-service education (Erdemir, 2007; Sağlam-Arslan et al., 2009), crowded classes, inadequate time for creating, implementing and evaluating alternative methods (Gelbal and Kelecioğlu, 2007; Anıl & Acar, 2008; Kuran & Kanatlı, 2009; Acar & Anıl, 2009; Sağlam-Arslan et al., 2009; Bal, Doğanay, 2010; Adanalı Sağlam-Arslan et al., 2009; Doğanay, 2010; Çelikkaya et al., 2010; Karamustafaoğlu et al., 2012; Duran et al., 2013; Büyüktokatlı & Bayraktar, 2014).

The main aim of this study is to reveal the problems faced in the classrooms in terms of implementing the alternative assessment methods by using holistic literature review.

**Method**

Review of literature is performed with holistic approach. Some criteria can be determined to include or exclude the studies concerning the research (Torraco, 2005). Based on the research question "What is the usage of alternative assessment methods in elementary and high school", two sub-questions are asked to limit the review: a) Which alternative assesment methods are used in teaching process by the teachers? b) What kind of problems occur in implementing the alternative assessment methods in elementary and high school? c) What is the competency of teachers in using the alternative assesment methods? Exploratory approach was used to reveal the themes from codes (Creswell, 2012).

The criteria determined for inclusive or exclusives are: a) To be administered in elementary or high school level b) To be published in peer reviewed journal c) To be written in Turkish language d) To be related with alternative assessment methods e) To be downloadable in full text. Google Scholar, Ebscohost, Web of Science and ERIC electronic indexes were used for literature review.

**Results**

Three themes was occured on the bases of the analysis of the articles. These themes are: Alternative assessment applications in classrooms, problems in implementing and competencies of the teachers. These themes could be seen below the table within method, subject, year and sample of the studies (see Table 1).

As it is seen in Table 1, most of the studies were made with quantitative methods and there is a balance with the theme numbers. Also, most of the studies made in subjects are related with elementary school. The highest number of studies was made in 2010 (7). The sample which the studies habe been implemented is mostly in elementary level. There is no study found in high school and university level.

Although most of the teachers appreciate the benefits of the alternative assessment methods, they are reluctant to use these methods (Gelbal and Kelecioğlu, 2007; Anıl and Acar, 2008; Çoruhlu, Er-Nas and Çepni, 2009; Gök and Şahin, 2009; Kuran & Kanatlı, 2009; Güneş, Dilek, Hoplan, Çelikoğlu and Demir, 2010; Çelikkaya et al., 2010; Adanalı and Doğanay, 2010; Çiftçi, 2010; Yaman, 2011; Yeşilyurt, 2012; Özenç and Çakır, 2015). The reason for using traditional assessment methods is that they are easy to prepare, implement and evaluate (Gök and Şahin, 2009; Adanalı and Doğanay, 2010).

Teachers mostly use performance based assessment, portfolio, project development, observation, concept map, control list and interview as alternative assessment methods (Anıl and Acar, 2008; Çoruhlu, Nas and Çepni, 2009; Kuran & Kanatlı, 2009; Sağlam-Arslan et al., 2009; Adanalı and Doğanay, 2010; Güneş, Dilek, Hoplan, Çelikoğlu and Demir, 2010; Aydoğmuş & Coşkun-Keskin, 2012; Yeşilyurt, 2012; Kaya, Balay and Göçen, 2012; Duran et al., 2013; Büyüktokatlı and Bayraktar, 2014).Teachers didn't use or used very few self-

evaluation, peer-assessment, structured grid, diagnostic tree, rubrics and word binding tests (Gelbal and Kelecioğu, 2007; Kuran & Kanatlı, 2009; Çoruhlu, Nas and Çepni, 2009; Çelikoğlu and Demir, 2010; Aydoğmuş & Coşkun-Keskin, 2012; Yeşilyurt, 2012; Kaya, Balay and Göçen, 2012; Duran et al., 2013; Büyüktokatlı and Bayraktar, 2014).

**Table 1.** Descriptive analysis of themes and categories of the studies

| | | Theme | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| **Category** | **Domains** | **Problem** | **Application** | **Competency** | **Total** |
| **Method** | Quantitative | 4 | 4 | 5 | 13 |
| | Qualitative | 3 | 2 | 1 | 6 |
| | Mixed | 2 | 3 | 1 | 6 |
| | **Total** | 9 | 9 | 7 | 25 |
| **Subject** | Elementary | 3 | 4 | 6 | 13 |
| | Science | 3 | 2 | | 5 |
| | Mathematics | 1 | | | 1 |
| | Social Studies | 1 | 3 | 1 | 5 |
| | Turkish | 1 | | | 1 |
| | **Total** | 9 | 9 | 7 | 25 |
| **Year** | 2007 | 1 | | | 1 |
| | 2008 | 1 | | | 1 |
| | 2009 | 2 | 1 | 2 | 5 |
| | 2010 | 3 | 4 | | 7 |
| | 2011 | | 2 | | 2 |
| | 2012 | 1 | 1 | 3 | 5 |
| | 2013 | | | 2 | 2 |
| | 2014 | 1 | 1 | | 2 |
| | 2015 | | | 1 | 1 |
| | **Total** | 9 | 9 | 7 | 25 |
| **Sample** | Elementary | 3 | 8 | 7 | 18 |
| | Secondary | 6 | 1 | | 7 |
| | High School | | | | |
| | University | | | | |
| | **Total** | 9 | 9 | 7 | 25 |

Teachers are faced with many problems when implementing the alternative assessment methods. These are ; lack of time, crowded classess, lack of knowledge, difficulty in preparing, implementing and evaluating these instruments (Gelbal & Kelecioğlu, 2007; Anıl & Acar, 2008; Acar & Anıl, 2009; Kuran & Kanatlı, 2009; Arı, 2010; Bal & Doğanay, 2010; Çiftçi, 2010; Kabapınar & Ataman, 2010; Güneş, Dilek, Hoplan, Çelikoğlu & Demir, 2010; Yılmaz & Benli, 2011; Ataman & Kabapınar, 2012; Yiğit & Kırımlı; 2014).

The main reason for the teachers' reluctance in using the alternative assessment methods found is their deficiencies about the usage and knowledge of these instruments (Şenel-Çoruhlu vd., 2009; Sağlam-Arslan et al., 2009; Çoruhlu, Nas & Çepni, 2009; Kuran & Kanatlı, 2009; Ataman & Kabapınar, 2012; Büyüktokatlı and Bayraktar, 2014; Yiğit & Kırımlı, 2014). Inadequate pre-service and in-service training about alternative assessment methods seems the main reason for the deficiencies of the teachers (Anıl & Acar, 2008; Acar & Anıl, 2009; Gök & Şahin, 2009; Çelikkaya vd., 2010; Arı, 2010; Çiftçi, 2010; Güneş et al., 2010; Kabapınar & Ataman, 2010; Ataman & Kabapınar, 2012).

## Conclusion

This study revealed that teachers needed serious training in pre-service and in-service education for not only alternative assessment methods but also general assessment methods. Teachers have no adequate knowledge about formative assessment methods to enhance their instruction. Alternative assessment methods should be modified according to the curriculum and objectives along with time allocated for evaluation. Some valuable researches can be done to change the teachers' negative beliefs concerning the benefits of the alternative assessment methods. Finally, observational and experimental studies are needed to clarify the issues faced in alternative assessment methods.

# Öğretimi Geliştirmede Alternatif Ölçme Değerlendirme Uygulamalarının Analizi: Literatür Taraması

**Bülent DÖŞ**

*Please write hear author(s) affiliation (flush left, italic, 8 pts, Palatino Linotype)*

MAKALE BİLGİ

*Makale Tarihçesi*:
Alındı 30.01.2016
Düzeltilmiş hali alındı 25.05.2016
Kabul edildi 12.08.2016
Çevrimiçi yayınlandı 15.10.2016

ÖZET

Geleneksel eğitim anlayışından yapılandırmacı anlayışa geçilmesiyle birlikte öğretmenlerden öğretim sürecinde de öğrencilerin ilerlemelerini izlemeleri beklenmektedir. Bu araştırmanın amacı bütüncül bir literatür taramasıyla sınıfta kullanılan alternatif ölçme yöntemlerinin uygulanmasında karşılaşılan sorunları ortaya çıkarmaktır. Araştırma sorusu " İlk ve orta öğretimde kullanılan alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin kullanım durumu nasıldır? şeklinde belirlenmiştir. Iki adet alt-araştırma sorusu belirlenerek tarama sınırlandırılmıştır. Bunlar: a) Öğretmenlerin en çok kullandıkları alternatif ölçme-değerlendirme uygulamaları ve sebepleri nelerdir? b) Öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme araçlarını uygulamada karşılaştıkları sorunlar? c) Öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme uygulamalarına ilişkin yeterlikleri nelerdir? olarak belirlenmiştir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlara göre öğretmenler hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimde sadece alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinde değil, genel ölçme-değerlendirme yöntemleri konusunda ciddi eğitime ihtiyaç duymaktadırlar. Öğretmenler öğretimi geliştirmek için kullanılacak süreç değerlendirme yöntemleri konusunda yeterli bilgiye sahip değildirler. Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemleri programa, öğrenme hedeflerine ve değerlendirmeye ayrılan zamana bağlı olarak yeniden düzenlenmelidir. Ayrıca öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin olumsuz inançlarını ortadan kaldıracak değerli çalışmalar yapılabilir. Son olarak gözlem veya deney yöntemleri kullanılarak bu konuda daha açıklayıcı çalışmalar yapılabilir.

© 2016 IOJES. Tüm hakları saklıdır

Anahtar Kelimeler:
Geleneksel, Alternatif, Değerlendirme, Problemler

## Giriş

Yapılandırmacı yaklaşımla birlikte öğretmenlerin öğretim süreci içerisinde öğrencilerin öğrenmelerini izlemesi ve izleme sonuçlarına göre öğretimlerini biçimlendirmeleri beklenmektedir. Süreç odaklı değerlendirme adı da verilen bu tür değerlendirme sadece öğrencilere not vermek değil; öğrencilerin ilerleme aşamalarını ve tamamlamaları gereken eksiklikleri gösteren veya görmelerini sağlayan bir süreç olarak düşünülmekte, ayrıca bireysel farklılıklar için de uygun bir değerlendirme olarak nitelendirilmektedir (Aydoğmuş & Coşkun-Keskin, 2012). Öğretim süreci içerisinde gerçekleştirilen ve genellikle sonuca yönelik olmayan bu tür değerlendirmelere alternatif ölçme-değerlendirme etkinlikleri adı verilmektedir (Çoruhlu, Nas & Çepni, 2009). Alternatif ölçme-değerlendirme geleneksel değerlendirmede kullanılmayan veya çok az önem verilen, ölçme araçlarının dışında kalan araçları tanımlar. Performans değerlendirme, portfolyo (öğrenci ürün dosyaları) değerlendirme, proje ve araştırma, gözlem ve görüşme, öz ve akran değerlendirme ölçekleri, kavram haritaları, tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid, kelime ilişkilendirme gibi değerlendirme araçları alternatif değerlendirme araçları olarak tanımlanmıştır (Corconan, vd., 2004; Duban & Küçükyılmaz, 2008; Karakuş, 2010; Kuran & Kanatlı, 2009; Liebers, 1999; Maeroff, 1991; Yurdabakan, 2011; Zimbicki, 2007).

Öğretmenler öğretim sürecini planlayan, yönlendiren ve değerlendiren kişiler olmalarının yanında alternatif ölçme-değerlendirme uygulamalarının sınıflarda kullanılmasını sağlayan en önemli etkendir (Scholtz, 2007). Çünkü öğretmenler öğrencileri öğrenme sürecinde doğrudan gözlemleyen ve izleyen kişidir. Bu nedenle öğretmenlerin bu konuyla ilgili bilgi birikimleri, tutumları, inançları ve yeterlilikleri önemlidir. Önceki birçok çalışmada öğretmenlerin alternatif-ölçme değerlendirme konusunda yeterli bilgi birikimi ve deneyime sahip olmadıkları ortaya çıkmıştır (Acar &Anıl, 2009; Gök &Şahin, 2009; Karamustafaoğlu, Çağlak & Meşeci, 2012; Ataman & Kabapınar, 2012; Özenç, 2013; Duran, Mıhladız & Ballıel, 2013; Özenç & Çakır, 2015). Birçok çalışmada öğretmenler alternatif ölçme-değerlendirme uygulamalarının yararına inanmadıkları için bu tür uygulamaları öğrenmediklerini veya kullanmadıklarını belirtmektedir (Sağlam-Arslan,

[3] Sorumlu yazarın adresi: Gaziantep Üniversitesi, Nizip Eğitim Fakültesi, Gaziantep, Türkiye.
Telephone: +903425231023
e-mail: bdos@gantep.edu.tr
DOI: http://dx.doi.org/10.15345/iojes.2016.04.017

Devecioğlu-Kaymakçı & Arslan, 2009; Arı, 2010; Bal & Doğanay, 2010; Ataman & Kabapınar, 2012; Duran vd., 2013). Aslında alternatif-ölçme değerlendirme etkinlikleri öğretmenlerin sınıf içinde öğrencilerin öğrenmelerini izlemede kullandıkları gözlemin sistematik ve yazılı hale gelmiş şeklidir denilebilir. Örneğin performans değerlendirme; öğrencilerin derste öğrendikleri bilgileri günlük hayatta kullanıp kullanmadıklarını belirlemek için verilen görevlerin sınıf içinde öğretmen ve diğer öğrenciler tarafından değerlendirilmesidir. Performans görevinin verilmesindeki amaç öğrencilerin bağımsız araştırma, gözlem yapabilmelerini, üst düzey düşünme becerilerinin yanında bir ürün ortaya koyabilmelerini sağlamaktır. Bu aslında önceden verilen ev ödevlerinin biraz daha geliştirilmiş bir halidir ve değerlendirmeye diğer öğrencileri de katmaktır. Diğer bir örnek olarak portfolyo aslında iş başvurusu yapan kişilerin yaptıkları çalışmaları veya işleri topladıkları dosyaya veya resim ve fotoğraf gibi işleri yapanların çalışmalarını topladıkları dosyadır. Eğitimde ise öğrencinin bir ünite veya dönem boyunca herhangi bir derste yapmış olduğu çalışmaları içeren dosya, klasör veya fasiküle verilen addır. Eğitimde portfolyo kullanılmasının amacı öğrencinin kendi gelişimini takip etmesi ve gelecekte kendi portfolyosunu oluşturma imkanı sunmasının yanında, öğretmene de geçmişe yönelik analiz yapmasını sağlamaktır. Buradaki amaç ise öğrenci ürünlerinin sistematik bir biçimde toplanması ve ne zaman istenilirse değerlendirmeye alınmasıdır.

Alternatif ölçme-değerlendirme araçları öğretim süreci içerisinde sistematik veri toplamaya, daha objektif değerlendirme yapmaya, öğretimi geliştirmeye, öğrenci ve öğretmenin sınıf içi öğretim sürecindeki farkındalıklarını artırmaya yardımcı olmasına rağmen (Hamayan, 1995; Janich, Liu & Akrofi, 2007) uygulamada bir çok sorunlarla karşılaşılmaktadır (Gelbal & Kelecioğlu, 2007; Anıl & Acar, 2008; Kuran & Kanatlı, 2009; Acar & Anıl, 2009; Sağlam-Arslan vd., 2009; Bal & Doğanay, 2010; Adanalı & Doğanay, 2010; Çelikkaya, Karakuş & Demirbaş, 2010; Karamustafaoğlu vd., 2012; Duran vd., 2013; Büyüktokatlı & Bayraktar, 2014).

Öğretmenler genellikle alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin yararına inanmalarına rağmen (Kuran & Kanatlı, 2009; Kabapınar & Ataman, 2010) uygulamada hala geleneksel yöntemlerin etkisinde kaldıkları görülmektedir (Gelbal & Kelecioğlu, 2007; Anıl & Acar, 2008; Çoruhlu, Er-Nas & Çepni, 2009; Gök & Şahin, 2009; Kuran & Kanatlı, 2009; Güneş, Dilek, Hoplan, Çelikoğlu & Demir, 2010; Çelikkaya vd., 2010; Adanalı & Doğanay, 2010; Çiftçi, 2010; Yaman, 2011; Yeşilyurt, 2012; Özenç & Çakır, 2015).

Bu durumun nedeni olarak öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanımı konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip olmamaları, yapılandırmacı yaklaşımı ve yeni öğretim programlarını yeterince tanımamaları (Yaşar, Gültekin, Türkkan, Yıldız & Girmen, 2005; Temiz, 2005), üniversite eğitimi sırasında bu yöntemler hakkında yeterli bilgi alamamış olmaları (Erdemir, 2007; Sağlam-Arslan vd., 2009), öğretmenlerin bu tür değerlendirmeleri zaman alıcı olarak görmeleri (Gelbal & Kelecioğlu, 2007) ve okullardaki alt yapının yetersiz olması (Arı, 2010; Ataman & Kabapınar, 2012; Yiğit & Kırımlı; 2014) görülmektedir.Alternatif ölçme-değerlendirme öğrencinin tüm bilgi ve becerilerini ortaya koyabilen (Tierney, Carter & Desai, 1991), bilişsel, sosyal ve akademik yönden öğrenciyi geliştiren (Grace & Shores, 1991; Tierney, Carter & Desai, 1991), standardize testlerle elde edilemeyecek kazanımlar sunan (Hamayan, 1995), öğretim ve sınıf ortamı hakkında önemli bilgiler veren (Mathews, 1990) çok önemli bir unsurdur. Bu kadar önemli olan sınıf içi değerlendirme etkinlikleri hakkında literatürde yapılan bilimsel çalışmaların nasıl bir perspektif sunduğunun ortaya koyulması önemli görülmektedir. Bu nedenle yapılan bu çalışmanın amacı alternatif ölçme-değerlendirme konusunda yapılmış Türkçe çalışmaların ortaya koyduğu öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme uygulamalarını kullanma, kullanamama nedenlerini belirlemektir. Bu amaçla aşağıdaki alt amaçlar: a) Öğretmenlerin en çok kullandıkları alternatif ölçme-değerlendirme uygulamaları ve sebepleri nelerdir? b) Öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme araçlarını uygulamada karşılaştıkları sorunlar? c) Öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme uygulamalarına ilişkin yeterlikleri nelerdir? olarak belirlenmiştir.

## Yöntem

Bu çalışma bütüncül bir yaklaşımla ele alınarak yapılmıştır. Literatür taraması yöntem ve akademik çalışma alanı bakımından taranarak gözden geçirilmiştir. Bu anlamda bu çalışma sistematik literatür olarak kabul edilebilir. Sistematik literatür taramasında çalışmalar bir veya daha fazla araştırma sorusu ile tanımlanır, eleştirel bir gözle değerlendirilir ve bütünleştirilmeye çalışılır. Literatürde araştırılan konu ne kadar açıklandığı açıklanmaya çalışılır. (Cooper, 2003). Yöntem ve akademik çalışma alanı temel alınarak

yapılan literatür çalışmaları alanyazında mevcuttur (Whittemore & Knafl, 2005; Winkle-Wagner, 2015). Bütüncül yaklaşıma uygun olarak literatür taramasında ele alınacak çalışmaları içerecek veya dışarıda tutacak kriterler belirlenebilir (Torraco, 2005). Araştırmada metodolojik trendlerin de ortaya çıkması maksadıyla nitel, nicel veya karma desenlerden oluşan çalışmaların hepsi araştırmaya dahil edilmiştir.

Araştırmada literatür taramasına temel teşkil edecek şu soru sorulmuştur: İlk ve orta öğretimde kullanılan alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin kullanım durumu nasıldır? Bu genel soruyu daha derinlemesine ele almak için şu alt sorular da sorulmuştur: (a) İlk ve orta öğretimde kullanılan alternatif ölçme-değerlendirme uygulamaları ve teknikleri nelerdir? (b) İlk ve orta öğretimde alternatif ölçme-değerlendirme uygulamalarında öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar nelerdir? Araştırmadan elde edilen çalışmalar keşfedici bir yaklaşımla kodlanarak temaların ortaya çıkarılması sağlanmaya çalışılmıştır (Creswell, 2012).

Araştırma içine dahil edilme kriterleri olarak şunlar belirlenmiştir: (a) İlk ve ortaöğretimde yapılmış olmak, (b) Hakemli dergide yayınlanmış olmak, (c) Türkçe olarak yazılmış olmak (d) Sınıf içindeki alternatif ölçme-değerlendirme uygulamaları ile ilgili olmak, (e) Tam metin olarak indirilebilir olmak. Bu çalışmada özellikle sadece Türkçe makalelerin taranmasının nedeni Türk eğitim literatürüne katkı sağlamak, Türk bilim insanlarının çalışmalarının ön plana çıkmasına aracılık etmek ve Türkiye'deki sorunları ve uygulamaları ortaya çıkarmaktır.

Öğretmen adayları ile yapılan çalışmalar, tezler, haberler, kitap eleştirileri, kitaplar, uzaktan eğitimde ölçme-değerlendirme, öğrenci görüşlerine göre yapılan çalışmalar, literatür tarama çalışmaları, bildiriler ve program değerlendirmeyi içeren çalışmalar araştırmaya katılmamıştır. Araştırmada herhangi bir yıl sınırlaması yapılmamıştır.

Literatür taraması Türkçe olarak yapılmıştır. Anahtar kelimeler olarak "Ölçme Değerlendirme, Alternatif Ölçme-Değerlendirme, Sınıf Değerlendirme" kullanılmıştır. Bütün taramalar İnternet üzerinden elektronik veri tabanlarında yapılmıştır. Bu veri tabanları: Google Scholar, Ebscohost, Web of Science ve ERIC'tir. Google Scholar veri tabanında yapılan taramada çalışma ile ilgili 31 adet makale bulunmuştur. Bu çalışmalardan 10 tanesi konuyla ilgili olmadığı için, 2 tanesi ise araştırmaya dahil edilme kriterine uygun olmadığından araştırmaya dahil edilmemiştir. Sonuçta Google Scholar veri tabanından 19 adet makale değerlendirmeye alınmıştır. Ebscohost ve Web of Science da anahtar kelimeye uyan hiçbir yayın bulunamamıştır. ERIC veri tabanında ise bir adet makale bulunmuştur. Ancak bu makale de konuyla ilgili değildir. Makaleler analiz edilirken ortaya çıkan, Google Scholar'da bulunamayan ancak bulunan makalelerin kaynakçalarından elde edilen altı adet makale Google arama motoru ile bulunduktan sonra analize dahil edilmiştir.

Makaleler içeride tutma kriterlerine göre belirledikten sonra tüm makaleler Excel programına yazar adı, yıl, dergi adı, başlık, özet, katılımcı özellikleri, yöntem, çalışma alanı, önemli bulgular ve çalışılan yer olarak girilmiştir. Bu çalışmada ölçme-değerlendirme uygulamaları yanında, sınıf içi ölçme-değerlendirmede karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri de ele alınmıştır. Her bir çalışma ayrı ayrı ele alınmış, ve içerik analizi ile bulgular ortaya koyulmuştur. Örneğin yöntem kısmında nitel, nicel, karma desen olarak kodlamalar yapılırken, çalışma alanı olarak fen eğitimi, sosyal bilgiler eğitimi, genel eğitim gibi kodlamalar yapılmıştır. Kodlamaların geçerliliğini sağlamak için başka bir araştırmacıdan da makaleleri kodlara göre belirlemesi istenmiştir. Bazı kodlar karşılıklı konuşularak değiştirilmiş ve Cohen's kappa katsayısı 0,62 olarak bulunmuştur.

## Bulgular

Literatür taramasında alternatif ölçme-değerlendirme araçlarının sınıf içinde kullanımına ilişkin 25 adet çalışmanın analizinde üç ana tema ortaya çıkmıştır: (a) Öğretmenlerin en çok kullandıkları alternatif ölçme-değerlendirme uygulamaları ve sebepleri, (b) Öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme araçlarını uygulamada karşılaştıkları sorunlar, (c) Öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme uygulamalarına ilişkin yeterliklerin incelendiği çalışmalar. (Tablo 1).

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya Sorun, Uygulama ve Yeterlik temalarında toplam 25 çalışma dahil edilmiştir. Bu çalışmalardan %36'sı öğretmenlerin ne tür alternatif ölçme-değerlendirme uygulamalarını kullandıklarını ortaya koyan, %36'sı öğretmenlerin sınıf içinde alternatif ölçme-değerlendirme konusunda

karşılaştıkları sorunları ortaya koyan ve %28'i ise öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme konusunda yeterliliklerini belirlemeyi amaçlayan çalışmalardır. Bu çalışmaların %52'si nicel desenlerle, %24'ü nitel ve %24'ü ise karma desenlerle gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaların %52'si sınıf eğitiminde, %20'si Fen eğitiminde, %4'ü matematik eğitiminde, %20'si Sosyal Bilgiler alanında ve %4'ü Türkçe alanında gerçekleştirilmiştir. Alternatif ölçme-değerlendirme konusunda en çok çalışma 2010 yılında yapılmıştır. Çalışmaların %72'si İlkokul örnekleminde, %28'i ise ortaokul örnekleminde gerçekleştirilmiştir. Lise ve üniversite düzeyinde bu taramada herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırmada öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme uygulamaları, karşılaşılan sorunlar ve yeterlikler ayrı ayrı incelenmiştir.

**Tablo 2.** Kategorilerine ve ortaya çıkan temalara göre taranan makalelerin analizi

| | | Tema | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| **Kategoriler** | **Boyutlar** | **Sorun** | **Uygulama** | **Yeterlik** | **Toplam** |
| **Yöntem** | Nicel | 4 | 4 | 5 | 13 |
| | Nitel | 3 | 2 | 1 | 6 |
| | Karma | 2 | 3 | 1 | 6 |
| | **Toplam** | 9 | 9 | 7 | 25 |
| **Alan** | Sınıf | 3 | 4 | 6 | 13 |
| | Fen | 3 | 2 | | 5 |
| | Matematik | 1 | | | 1 |
| | Sosyal | 1 | 3 | 1 | 5 |
| | Türkçe | 1 | | | 1 |
| | **Toplam** | 9 | 9 | 7 | 25 |
| **Yıl** | 2007 | 1 | | | 1 |
| | 2008 | 1 | | | 1 |
| | 2009 | 2 | 1 | 2 | 5 |
| | 2010 | 3 | 4 | | 7 |
| | 2011 | | 2 | | 2 |
| | 2012 | 1 | 1 | 3 | 5 |
| | 2013 | | | 2 | 2 |
| | 2014 | 1 | 1 | | 2 |
| | 2015 | | | 1 | 1 |
| | **Toplam** | 9 | 9 | 7 | 25 |
| **Örneklem** | İlkokul | 3 | 8 | 7 | 18 |
| | Ortaokul | 6 | 1 | | 7 |
| | Lise | | | | |
| | Üniversite | | | | |
| | **Toplam** | 9 | 9 | 7 | 25 |

**Öğretmenlerin Sınıf İçinde Kullandıkları Alternatif Ölçme-Değerlendirme Uygulamaları**

Alternatif ölçme-değerlendirme uygulamaları sınıf içerisinde planlı bir şekilde kullanıldığında öğrencilerin öğrenme süreçleri ile ilgili önemli bilgiler sunabilir. Ayrıca öğretmenlere öğretimleri ile ilgili yararlı geri bildirimler de vererek öğretmenlerin öğretim sürecini biçimlendirmelerine, kullanılan strateji ve yöntemlerin etkililiğini ortaya çıkarmaya yardımcı olur. Literatür incelendiğinde alternatif-ölçme değerlendirme araçlarının uygulanması ile ilgili genellikle nicel çalışmaların yapıldığı görülmektedir (Tablo 1). Nitel ve karma desenli araştırmalar özellikle öğretmenlerin yeterliliklerinin ortaya çıkarılmasında çok az çalışılmıştır. Matematik ve Türkçe alanlarında da yeterli çalışmaların olmadığı söylenebilir.

Bu araştırmada betimleyici çalışmaların çokça yapıldığı söylenebilir. Çalışmaların %36'sı öğretmenlerin sınıfta kullandıkları alternatif ölçme-değerlendirme uygulamalarını ortaya çıkarmaya yöneliktir. Uygulama çalışmalarından kasıt öğretmenlerin sınıf içinde ne tür ölçme-değerlendirme araç ve yöntemlerini kullandığıdır. Ayrıca hangi tür yöntemleri diğerlerine göre daha fazla kullandığı, hangi tür yöntemleri hiç veya çok az kullandığının tespit edilmesine yönelik çalışmalardır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre (%48) öğretmenler alternatif ölçme-değerlendirme uygulamalarını kullanmamakta, geleneksel yöntemi daha fazla kullanmaktadırlar (Gelbal ve Kelecioğlu, 2007; Anıl ve Acar, 2008; Çoruhlu, Er-Nas & Çepni, 2009; Gök & Şahin, 2009; Kuran & Kanatlı, 2009; Güneş, Dilek, Hoplan, Çelikoğlu & Demir, 2010; Çelikkaya vd., 2010; Adanalı & Doğanay, 2010; Çiftçi, 2010; Yaman, 2011; Yeşilyurt, 2012; Özenç & Çakır, 2015). Bunun nedeni

olarak öğretmenlerin geleneksel ölçme-değerlendirme yaklaşımlarını iyi bilmeleri, hazırlanma, uygulama ve değerlendirme açısından alternatif uygulamalara göre daha kolay olması ve öğretmenlerin kendilerini bu tür uygulamaları kullanmada yeterli ve yetkin görmesi şeklinde yorumlanmaktadır (Gök & Şahin, 2009; Adanalı & Doğanay, 2010). Öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme uygulamalarının kullanılmamasında birçok çalışmada bilgi eksikliğinden bahsedilmektedir (Gök ve Şahin, 2009; Çepni, 2009; Bal ve Doğanay, 2010; Çiftçi, 2010; Arı, 2010; Yaman, 2011). Öğretmenlerin bu konuda bilgi eksikliğinin olması nitelikli öğretmen ihtiyacının ayrı bir göstergesidir.

Deneysel çalışmalar ve gözlemsel bilim insanlarına değerli veriler sunan nitelikli çalışmalardır. Bir insanın bir konu üzerindeki yeterliliği başarı testi ile deneysel yöntemlerle ya da doğrudan gözlem ile ölçülebilir. Bu araştırmada ele alınan 25 çalışmadan hiç birisinde başarı testi veya deneysel çalışma uygulanmamış, sadece bir çalışmada gözlem (Özenç ve Çakır, 2015) yapılmıştır. Özenç ve Çakır (2015)'ın çalışmasında gözlem ve görüşme sonuçları farklı çıkmıştır, yani öğretmenlerin söyledikleri ile yaptıkları tutarlı çıkmamıştır. Özenç ve Çakır (2015) bunu hatırlayamama olarak değerlendirmişlerdir. Gözlem yapılan çalışmada tüm öğretmenlerin kullandığı tek alternatif ölçme-değerlendirme aracı performans değerlendirme olmuştur. Öğretmenlerin hiç birisi görüşme, tanılayıcı dallanmış ağaç ve yapılandırılmış grid kullanmamışlardır. Birçok çalışmada öğretmenlerin bu tür araçların yararına inanmadığı ortaya koyulmuştur (Sağlam-Arslan vd., 2009; Arı, 2010; Bal & Doğanay, 2010; Ataman & Kabapınar, 2012; Duran vd., 2013).

Geleneksel ölçme-değerlendirme uygulamaları olarak öğretmenler en çok sırasıyla çoktan seçmeli sınavlar, ev ödevleri, doğru-yanlış türü sorular, boşluk doldurma, sözlü sınavlar, yazılı yoklamalar, kısa cevaplı sorular kullanmaktadırlar (Anıl & Acar, 2008; Gök & Şahin, 2009; Kuran & Kanatlı, 2009; Adanalı & Doğanay, 2010; Çelikkaya vd., 2010; Yeşilyurt, 2012; Ataman & Kabapınar, 2012). Bunları kullanmalarının nedeni olarak bu tür yöntemleri iyi bilmeleri, hazırlanmalarının ve değerlendirmelerinin kolay olması ve herkes tarafından kullanılması şeklinde açıklama yapılmaktadır (Gök & Şahin, 2009; Adanalı & Doğanay, 2010). Öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme uygulamaları olarak en çok sırasıyla performansa dayalı görevler, projeler, portfolyo, kontrol listesi, sözlü sunum, kavram haritaları ve görüşme gibi teknikleri kullandıkları belirlenmiştir (Anıl & Acar, 2008; Çoruhlu, Nas & Çepni, 2009; Kuran & Kanatlı, 2009; Sağlam-Arslan vd., 2009; Adanalı & Doğanay, 2010; Güneş, Dilek, Hoplan, Çelikoğlu & Demir, 2010; Aydoğmuş & Coşkun-Keskin, 2012; Yeşilyurt, 2012; Kaya, Balay & Göçen, 2012; Duran vd., 2013; Büyüktokatlı & Bayraktar, 2014). En az veya hiç kullanılmayan alternatif ölçme teknikleri öz ve akran değerlendirmesi, yapılandırılmış grid, rubrik, ve tanılayıcı dallanmış ağaç olarak tespit edilmiştir (Gelbal & Kelecioğu, 2007; Kuran & Kanatlı, 2009; Çoruhlu, Nas & Çepni, 2009; Çelikoğlu & Demir, 2010; Aydoğmuş, Coşkun-Keskin, 2012; Yeşilyurt, 2012; Kaya, Balay & Göçen, 2012; Duran vd., 2013; Büyüktokatlı & Bayraktar, 2014). İki çalışmada ise alternatif ölçme-değerlendirme uygulamalarının faydalılığı üzerinde de durulmuştur (Kuran & Kanatlı, 2009; Kabapınar & Ataman, 2010).

Yapılan taramada çalışmaların genellikle sınıf eğitimi, fen eğitimi ve sosyal bilgiler alanında yapıldığı görülmektedir. Türkçe eğitimi ve matematik eğitimi alanında çalışmalar çok az yapılmıştır. Matematik eğitiminde Bal ve Doğanay (2010) matematik öğretmenlerinin ölçme-değerlendirme sürecinde karşılaştıkları sorunları karma desenle araştırmışlardır. Yaptıkları analizde matematik öğretmenlerinin matematik programında yer alan alternatif ölçme-değerlendirme uygulamaları hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları sonucuna ulaşmışlardır. Türkçe eğitiminde Yiğit ve Kırımlı (2014) alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerinin uygulama biçimleri ve karşılaşılan sorunları karma desenle incelemişler ve öğretmenlerin alanlarıyla ilgili ölçme-değerlendirme konusunda sıkıntılar yaşadıkları ortaya çıkmıştır.

Araştırmalar yıl bazında incelendiğinde en çok çalışma 2010 yılında yapılmış gözükmektedir (Tablo 1). Çalışmaların genellikle 2005 yılındaki yapılandırmacı program değişikliğinden sonra yapıldığı görülmektedir. Bu da bize genellikle olan durumu ortaya çıkarmaya yönelik betimsel araştırmaların yapıldığını göstermektedir. Örneklem olarak çalışmaların çoğunluğu (25 çalışmada 18) ilkokul düzeyindeki öğretmenlerle, kalanı (7 çalışma) ise orta okul düzeyinde gerçekleştirilmiştir. Lise ve üniversite düzeyinde yapılan çalışmalara bu araştırmada rastlanmamıştır.

Öğretmenlerin geleneksel yöntemi daha çok tercih etmeleri, alternatif ölçme-değerlendirme uygulamalarını daha az kullanmaları, alternatif değerlendirme uygulamalarında bazılarının daha çok bazılarının daha az kullanılma nedeni olarak bilgi yetersizliği, sınıf mevcutlarının kalabalık olması, zamanın

yetersiz olması, değerlendirmede karşılaşılan sorunlar, velilerin ilgisizliği, öğrencilerin ilgisiz olması gibi nedenler olarak sıralanmıştır (Gelbal & Kelecioğlu, 2007; Anıl & Acar, 2008; Kuran & Kanatlı, 2009; Acar & Anıl, 2009; Sağlam-Arslan vd., 2009; Bal & Doğanay, 2010; Adanalı & Doğanay, 2010; Çelikkaya vd., 2010; Karamustafaoğlu vd., 2012; Duran vd., 2013; Büyüktokatlı & Bayraktar, 2014). Öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme uygulamalarını daha az kullanmalarının nedeni olarak uygulamada karşılaşılan bazı sorunlar veya öğretmenlerin bu konudaki yeterlilikleri ile ilgili olduğu düşünülmektedir ve bunlar bu araştırmada diğer iki tema olarak ortaya çıkmıştır. Bu araştırmada taranan yayınlarda ortaya koyulmayan önemli bir durum da alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin belirli tekniklerle kapsamının daraltılması ve değerlendirmenin geleneksel yolla yapılmasıdır. Literatüre göre alternatif yöntemler geleneksel yöntemlerle ölçülemeyen özelliklerin ölçülmesidir. Örneğin eleştirel düşünme becerisinin, hayat boyu öğrenme becerisinin, problem çözme becerisinin, analiz, sentez ve değerlendirme yapma gibi becerilerin ölçülmesidir. Bu tür ölçümler gözlemle veya rubriklerle yapılabilir. Gözlem formları ve rubrikler kullanımı kolay ve vakit almayan tekniklerdir.

**Öğretmenlerin Alternatif Ölçme-Değerlendirme Araçlarını Uygulamada Karşılaştıkları Sorunlar**

Alternatif ölçme-değerlendirme araçlarının sınıf içinde kullanımı konusunda birçok sorunlar yaşandığı bildirilmiştir. Bu tür sorunlar alternatif ölçme-değerlendirme araçlarının sınıf içindeki kullanımının önünde büyük engeller olarak ortaya çıkmıştır. Bu sorunların başında zaman yetersizliği, sınıfların kalabalık oluşu, öğretmenlerin bilgi yetersizliği ve bu tür araçların hazırlanmasının, uygulanmasının ve değerlendirilmesinin zor oluşu gelmektedir (Gelbal & Kelecioğlu, 2007; Anıl & Acar, 2008; Acar & Anıl, 2009; Kuran & Kanatlı, 2009; Arı, 2010; Bal & Doğanay, 2010; Çiftçi, 2010; Kabapınar & Ataman, 2010; Güneş, Dilek, Hoplan, Çelikoğlu & Demir, 2010; Yılmaz & Benli, 2011; Ataman & Kabapınar, 2012; Yiğit & Kırımlı; 2014).

Zamanın yetersizliğinde öne çıkan sorun alternatif ölçme-değerlendirme araçlarının hazırlanmasının, uygulanmasının ve puanlanmasının zaman aldığını belirten çalışmaların yanında (Gök & Şahin, 2009; Güneş vd., 2010; Bal & Doğanay, 2010; Çiftçi, 2010; Aydoğmuş & Coşkun-Keskin, 2012; Büyüktokatlı & Bayraktar, 2014; ) programın ölçme-değerlendirmeye, bu tür araçların puanlamasını yapacak kadar zaman vermediğini belirten çalışmalar da vardır (Kabapınar & Ataman, 2010).

Sınıfların kalabalık olması ikinci en önemli sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Sınıfların kalabalık olması birinci sorun olan zaman yetersizliğinin nedenlerinden de birisidir. Öğretmenler kalabalık sınıflarda ölçmeye ayrılan zamanın yetmediğinden şikayet etmektedirler (Çiftçi, 2010; Anıl & Acar, 2008; Çelikkaya vd., 2010; Kuran & Kanatlı, 2009; Aydoğmuş, Coşkun-Keskin, 2012). Ayrıca kalabalık sınıflarda tüm öğrencileri gözlemlemenin zor olduğunu (Gelbal & Kelecioğlu, 2007) bildiren çalışmalar vardır.

Öğrencilerin alternatif ölçme-değerlendirme formlarını doldurmak istemediklerini (Bal & Doğanay, 2010; Arı, 2010), neden olarak öğrencilerin bu formları algılama ve anlamada yetersiz olduklarını (Adanalı & Doğanay, 2010; Çelikkaya vd., 2010) ifade eden çalışmaların yanında ev ödevi şeklinde verilenlerin ek maliyet getirmesi (Arı, 2010; Çelikkaya vd., 2010) şeklinde açıklamalar mevcuttur. Öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme araçlarının yararına inanmaması (Sağlam-Arslan vd., 2009; Arı, 2010; Bal & Doğanay, 2010; Ataman & Kabapınar, 2012; Duran vd., 2013) ve öğrenci yerine velilerin bu tür görevleri yapması (Arı, 2010; Bal & Doğanay, 2010; Yılmaz & Benli, 2011; Güneş, Dilek, Hoplan, Çelikoğlu & Demir, 2010; Yeşilyurt, 2012), bu tür çalışmaların veli ve öğretmenlere maddi yük getirmesi (Anıl & Acar, 2008; Sağlam-Arslan vd., 2009; Arı, 2010; Çiftçi, 2010; Adanalı & Doğanay, 2010; Yılmaz & Benli, 2011), okulda yeterli kaynak olmaması (Arı, 2010; Ataman & Kabapınar, 2012; Yiğit & Kırımlı; 2014) bu tür araçların uygulanmasının önündeki engeller olarak ortaya çıkmıştır.

**Öğretmenlerin Alternatif Ölçme-Değerlendirme Uygulamalarına İlişkin Yeterlikler**

Bu araştırmada ortaya çıkan üç temadan sonuncusu öğretmenlerin yeterlik temasıdır. Yapılan literatür taramasında sınıf içinde kullanılan alternatif ölçme-değerlendirme uygulamalarının kullanılmamasının nedenlerinden birisi de öğretmenlerin bu konu hakkında yeterliliklerinin olmadığı şeklindedir. Bu konuda öğretmenlerin genel olarak alternatif ölçme-değerlendirme araçları konusunda bilgi yetersizliği (Şenel-Çoruhlu vd., 2009; Sağlam-Arslan vd., 2009; Çoruhlu, Nas & Çepni, 2009; Kuran & Kanatlı, 2009; Ataman & Kabapınar, 2012; Büyüktokatlı & Bayraktar, 2014; Yiğit & Kırımlı, 2014), dereceli puanlama anahtarı, gelişim dosyası ve performans görevi uygulamalarında bilgi yetersizliği (Gök & Şahin, 2009; Acar & Anıl, 2009; Güneş,

Dilek, Hoplan, Çelikoğlu & Demir, 2010; Kaya, Balay & Göçen, 2012; Özenç, 2013; Duran vd., 2013; Özenç & Çakır, 2015), tanılayıcı dallanmış ağaç konusunda bilgi yetersizliği (Karamustafaoğlu, Çağlak & Meşeci, 2012; Kaya, Balay & Göçen, 2012) ortaya koyan çalışmalar vardır.

Öğretmenlere alternatif ölçme-değerlendirme konusunda hizmet içi eğitimin verilmediğini (Arı, 2010; Çiftçi, 2010), hizmet içi eğitimin yetersiz veya niteliksiz olduğunu (Anıl & Acar, 2008; Acar & Anıl, 2009; Gök & Şahin, 2009; Çelikkaya vd., 2010; Güneş vd., 2010; Kabapınar & Ataman, 2010; Ataman & Kabapınar, 2012) ve okullarda ölçme-değerlendirme uzmanının olmamasının bir sorun olduğunu ifade eden çalışmalar vardır (Anıl & Acar, 2008; Acar & Anıl, 2009). Büyüktokatlı ve Bayraktar (2014) öğretmenlerin hizmet öncesinde iyi bir ölçme-değerlendirme eğitimi almamasının öğretmenlerin yeterliklerinin veya bilgi eksikliklerinin açıklanmasında rol oynadığını belirtmektedir.

Bilgi yetersizliği yanında öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme araçları konusunda öz-yeterliklerinin incelendiği çalışmalar vardır. Duran vd., (2013) ve Karamustafaoğlu vd., (2012) alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin öz yeterliklerini ölçtükleri çalışmada öğretmenlerin orta düzeyde yeterliğe sahip olduklarını bulmuştur. Sonuç olarak öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme uygulamaları hakkında yeterli bilgiye ve yeterliliğe sahip olmamaları onları bu tür uygulamaları kullanmamaya itmektedir. Bu yeterliklerin olmaması hizmet öncesi eğitimin, hizmet içi eğitimin yetersizliği ve okullarda ölçme-değerlendirme uzmanının olmaması şeklinde açıklanmaktadır.

Öğretmenlerin alternatif-ölçme değerlendirme konusunda yeterlilikleri literatürde araştırılan önemli bir konu olarak ortaya çıkmıştır. Birçok çalışma öğretmenlerin yeterliliklerini inceleyerek, alternatif ölçme-değerlendirme konusunda öğretmenlerin seviyelerini ortaya koymaya çalışmışlardır (Acar ve Anıl, 2009; Gök ve Şahin, 2009; Karamustafaoğlu vd., 2012; Ataman ve Kabapınar, 2012; Özenç, 2013; Duran vd., 2013; Özenç ve Çakır, 2015). Daha önce de belirtildiği gibi öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarının veya yeterliliklerinin değerlendirilmesinde en önemli yöntem sınıf içinde yapılacak gözlemler veya başarı testleridir. Bu çalışmada Özenç ve Çakır (2015) dışında gözlem tekniğini kullanan çalışmaya rastlanmamıştır.

## Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemleri kullanmanın asıl amacı, geleneksel ölçme-değerlendirme yöntemleri ile ölçülemeyecek becerilerin bu yöntemlerle ölçülmesidir. Gerçek yaşama yönelik görevler değerlendirildiğinden otantik öğrenmelere ve değerlendirmelere olanak sağlar (ctl.byu.edu). Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin sınıf içinde kullanılmasının sebebi, öğrencilerin ne yaptıklarının değil, neler yapabileceklerinin ortaya çıkarılmasıdır. Bu tür tekniklerin kullanımında öğrencilerin yeteneklerini sergilemeleri, anlamlı bir görev gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Kısacası öğrenciden öğrenme hedeflerine uygun bir şekilde karmaşık bir görevi yapması ve bunun değerlendirilmesi alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin amacıdır. Tipik alternatif ölçme-değerlendirme araçları portfolyolar, proje ödevleri ve genellikle rubriklerin kullanıldığı bazı etkinliklerdir. Öğretmenlerin en çok kullandıkları alternatif ölçme-değerlendirme uygulamaları ve sebepleri araştırma sorusu incelendiğinde çalışmaların %48'inde alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerinin kullanılmadığı tespit edilmiştir. Kullanılmama nedenleri literatürde incelenmiş ve benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Hazırlama, uygulama ve değerlendirmenin çok zaman alması, öğretmenlerin yetersiz bilgi sahibi olması ve bu tür yöntemlerin yararlarına inanmamaları nedenler olarak öne çıkmıştır. Ancak literatürde öğretmenlerin neden bu tür ölçme-değerlendirme yöntemlerinin yararlarına inanmaları araştırılmamıştır. Ayrıca gerçekten öğretmenlerin öne sürdükleri sebeplerin bu tür araçların kullanılmamasına neden olup olmadığı da literatürde belirtilmemektedir. Daha da önemlisi bu literatür taramasında incelenen araştırmalarda halihazırda bilinen ve kullanılan alternatif ölçme-değerlendirme araçlarının uygulanma şekli ve etkililiği de araştırılmamıştır. Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin asıl amacı öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırmak ve desteklemektir (Wikström, 2008). Ancak bu çalışmada ortaya çıktığı gibi alternatif ölçme-değerlendirme ülkemizde hem öğrenci hem öğretmen için bir angarya olmuş, öğretimi desteklemekten çok öğretimi engeller şekle dönüşmüştür.

Alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri zaman, çaba, araç-gereç, maliyet ve olanaklar açısından zorlayıcı olabilir. Ayrıca bu tür yöntemlerde değerlendirme daha öznel olmaktadır (ctl.byu.edu). Yukarıda belirtilen sorunlar bu literatür taramasında da benzer sonuçlar verecek şekilde çıkmıştır. MEB bakanlığı öğretmenlere alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerini kullanmalarını istemiştir ve öğretmenler de bu yöntemleri kullanmaya çalışmıştır. Ancak öğretmenler gerçekten birçok sorunla karşılaşmışlardır ve birçok

yöntem ya hiç kullanılmamıştır, ya da çok az kullanılmıştır. MEB bakanlığı bu tür yöntemlerin hangi kazanımlar için kullanılabileceğini örnek etkinliklerle açıklamış olsaydı veya öğretmenlere değişik hizmet içi eğitim etkinlikleriyle vermiş olsaydı bu tür sorunlar yaşanmayacaktı. Çünkü bu tür yöntemler geleneksel yöntemlerle ölçülemeyecek kazanımlar için yapılsaydı, hem zaman yeterli olabilirdi, hem de öğretmenlere bu tür hazırlıkları yapmak zor gelmeyebilirdi. Öğretmenlerin adaletli olmaz düşüncesiyle daha çok öznel değerlendirmelere bağlı olan alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerini kullanmama nedenleri, rubriklerin işe koşulmasıyla halledilebilirdi diye düşünülebilir. Değerlendirmede rubrik kullanmak öznel değerlendirmelerin daha standart şekilde değerlendirilmesine olanak sağlayabilir. Geleneksel testlerde başarılı olamayan bazı öğrencilerin proje temelli ödevlerde daha başarılı olabileceği düşünüldüğünde, bu tür alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin yararı ortadadır. Bu çalışmada hem öğretmenler hem de öğrenciler bu tür yöntemlerin yararına inanmadıklarını belirtmişlerdir. Bu da kullanılan yöntemlerin ne amaçla yapıldığının sorgulanmasına neden olmaktadır. Baker (2010) hazırladığı raporda bu araştırmada ortaya koyulan sorunlardan bahsetmektedir. Öğretmenler alternatif ölçme-değerlendirmeye uygun öğretim için eğitim almadıklarından zorlanmaktadırlar, tek başlarına zaman yetmediğinden sınıfta bunları uygulayacak asistan istemektedirler ve ekstra fotokopi ve kağıt masrafından şikayet etmektedirler. Bu problemlere en uygun çözümün teknolojinin sınıfta kullanılması olabilir. Her öğrencinin yaptığı çalışmalar bir bilgisayar programına öğrenci tarafından yüklenip gerçek zamanlı sonuçlar anında tüm sınıf tarafından değerlendirilebilir.

Yapılan iki yüz bilimsel çalışmaya göre öğrencilerin akademik başarısı üzerindeki en büyük faktör yetenekli ve bilgili öğretmenlerdir (NTCAF Raporu, 1996). Öğretmen yeterliği öğretim sürecinin her aşamasında nasıl önemliyse, alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin kullanımında da öğretmenlerin yetenekli ve bilgili olması önemlidir. Bu çalışmada ortaya çıkan birçok öğretmenin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemleri konusunda yetersiz bilgiye sahip oldukları ve hizmet-içi eğitime ihtiyaç duyduklarıdır. Alternatif ölçme-değerlendirme yapmak için öğretmenlerin öğretim süreçleri ve değerlendirme konusunda yeni rollere ihtiyaçları vardır (Herman, Aschbacher ve Winters, 1992). Öğretmenlerin tek bir zaman diliminde öğrenciyi değerlendirmesi değil, öğretim sürecinde sürekli bir değerlendirme yapmalarını gerektirdiğinden öğretmenlerin bu konuda iyi bir eğitim alması ve tutarlı ölçümler yapması beklenmektedir. Öğretmen kalitesinin artırılması diğer tüm kaynakların iyileştirilmesinden daha önemlidir (Ferguson, 1991). Bu çalışmada da ortaya koyulduğu gibi, öğretmenlerin kendilerinden beklenen şekilde öğretim yapabilmeleri bilgi ve becerilerine bağlıdır. Bu anlamda öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemleri konusunda bilgi ve becerilerinin artırılmasının gerektiği ortaya çıkmıştır. Serafini (2002) ölçme-değerlendirmenin tek ve asıl amacının öğrencilerin başarısız olduğunu göstermek değil, öğrencilerin öğrenmesini sağlamak olduğunu belirtmiştir. Bu anlamda ölçme-değerlendirme etkinliklerinin seçme işlevinden çok yönlendirme, izleme ve destekleme olduğu unutulmamalıdır.

Öğretmenlerin ölçme-değerlendirmeye yönelik yeterlilikleri ile alakalı kapsamlı nitel veya karma desenli araştırmalar yapılabilir. Öğretmenlerin gözlemlenerek veya başarı testleri uygulanarak alternatif ölçme-değerlendirme araçları konusunda yaşadıkları sorunlar, uygulayamama nedenleri ve yeterlilikleri ayrıntılı bir şekilde ortaya çıkarılabilir. Lise ve üniversite düzeyinde de araştırmaların yapılması bu düzeydeki öğretimler hakkında da ipuçları verebilir. Sınıf içinde kullanılabilecek teknolojik alternatif-ölçme değerlendirme araçlarına yönelik hiçbir çalışmaya rastlanmaması da bu alandaki önemli eksiliklerden birisi olarak görülebilir. Teknolojik alternatif ölçme-değerlendirme araçlarına örnek olarak Quizizz, Kahoot, Quizalize gibi programlar örnek olarak verilebilir. Öğretmenlerin bilgi eksikliklerinin giderilmesi için eğitim programlarına ek olarak daha ayrıntılı bir şekilde tekniklerinin nasıl kullanılacağını gösteren program uygulama kılavuzu hazırlanması uygun görülebilir. Alternatif ölçme-değerlendirme uygulamalarının etkililiklerini ortaya çıkarmaya yönelik deneysel çalışmalar yapılabilir. Öğretmen yeterliliklerini ortaya çıkarmaya yönelik gözlem ve başarı testi içeren deneysel veya betimsel çalışmalar yapılabilir. Hizmet öncesi eğitimde öğretmenlerin daha nitelikli yetiştirilmesine yönelik olarak yeni değerlendirme yöntemleri, uygulamalı eğitimler planlanabilir. Okullarda öğretmene yardımcı personel olarak ölçme-değerlendirme uzmanları istihdam edilebilir. Alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerinin öğretim sürecine entegre edilmesi, grup çalışmalarıyla zamanın daha etkili kullanılması, gözlem ve rubriklerle değerlendirme yapılması sınıf içi uygulamaların daha kolay gerçekleştirilmesini sağlayabilir.

**Kaynakça**


Acar, M. ve Anıl, D. (2009). Sınıf öğretmenlerinin performans değerlendirme sürecindeki değerlendirme yöntemlerini kullanabilme yeterlikleri, karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *TÜBAV Bilim Dergisi*, 2, 354-363.

Adanalı, K. ve Doğanay, A. (2010). Beşinci sınıf sosyal bilgiler öğretiminin alternatif ölçme değerlendirme etkinlikleri açısından değerlendirilmesi, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(1), 271-292.

Anıl, D., & Acar, M. (2008). Sınıf öğretmenlerinin ölçme değerlendirme sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (2), 44-61.

Arı, A. (2010). Öğretmenlere göre proje ve performans görevlerinin uygulanmasında karşılaşılan sorunlar, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (34), 32-55.

Ataman, M. Ve Kabapınar, Y. (2012). Sosyal bilgiler (4-5. sınıf) programlarındaki ölçme değerlendirme yöntemlerinin kullanılma nedenleri ve uygulamaların yeterliliği. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 94-114.

Aydoğmuş, A. ve Coşkun-Keskin, S. (2012). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin süreç odaklı ölçme ve değerlendirme araçlarını kullanma durumları: İstanbul ili örneği, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 110-123.

Bal, A.P. ve Doğanay, A. (2010). İlköğretim beşinci sınıf matematik öğretiminde ölçme- değerlendirme sürecinde yaşanan sorunların analizi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(3), 373-398

Baker, E.L. (2010). *What probably works in alternative assessment, cresst report*, national center for research on evaluation, standards, and student testing, Retrived from http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED512658.pdf

Büyüktokatlı, N. ve Bayraktar, Ş. (2014). Fen eğitiminde alternatif ölçme değerlendirme uygulamaları, *Pegem Journal of Education & Instruction*, 4(1), 103-126

Cooper, H. M. (2003). Editorial. *Psychological Bulletin*, 129, 3-9. doi:10.1037/0033-2909.129.1.3

Corconan, A. C., Dershimer, L. E. & Tickhenor S. M., (2004). A teacher's guide to alternative assessment, taking the first steps, *The Clearing House* May-June

Çelikkaya, T., Karakuş, U., ve Demirbaş, Ç.Ö. (2010). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ölçme değerlendirme araçlarını kullanma düzeyleri ve karşılaştıkları sorunlar. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (1), 57–76.

Çiftçi, S. (2010). İlköğretim birinci kademe 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin performans görevlerine ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 9(3), 934-951.

Çoruhlu,T. Ş., Nas, S.E. ve Çepni, S., (2009). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin alternatif ölçme değerlendirme tekniklerini kullanmada karşılaştıkları problemler: Trabzon örneği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. 6(1) 122- 141

Duban, N. ve Küçükyılmaz, E. A. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının alternatif ölçme-değerlendirme yöntem ve tekniklerinin uygulama okullarında kullanımına ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 7(3), 769-784.

Duran, M., Mıhladız, G. ve Ballıel, B. (2013). İlköğretim öğretmenlerinin alternatif değerlendirme yöntemlerine yönelik yeterlik düzeyleri, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 2 (2), 26-37

Erdemir, Z. A. (2007). *İlköğretim ikinci kademe öğretmenlerinin ölçme değerlendirme tekniklerini etkin kullanabilme yeterliliklerinin araştırılması (Kahramanmaraş Örneği),* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş, Türkiye.

Ferguson, R. (1991). Paying for Public Education. *Harvard Journal on Legislation*, 28, 465-498

Gelbal, S. ve Kelecioğlu, H. (2007). Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yöntemleri hakkındaki yeterlik algıları ve karşılaştıkları sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 135-145.

Grace, C. ve Shores, E.F. (1991). *The portfolio and its use: Developmentally appropriate assessment of young children*, Little Rock, AR: Southern Association on Children Under Six

Güneş, T., Dilek, N.Ş., Hoplan, M., Çelikoğlu, M. ve Demir, E.S. (2010). *Öğretmenlerin alternatif değerlendirme konusundaki görüşleri ve yaptıkları uygulamalar*, International Conference on New Trends in Education and Their Implications, Antalya, Turkey

Gök, B. ve Şahin, A. E. (2009). İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin değerlendirme araçlarını çoklu kullanımı ve yeterlik düzeyleri. *Eğitim ve Bilim*, 34 (153), 127-143.

Hamayan, E.V. (1995). Approaches to alternative assessment, *Annual review of Applied Linguistics,* 15, 212-226 doi:10.1017/S0267190500002695

Herman, J.L., Aschbacher, P.R. ve Winters, L. (1992). A practical guide to alternative assessment, Association for supervision and curriculum development,

Mathews, J.K (1990). From computer management to portfolio assessment. *The Reading Teacher*. 43. 420-421

Janich, C., Liu, X. ve Akrofi, A. (2007). Implementing alternative assessment: opportunities and obstacles, *The Educational Forum*, 71, Spring

Kabapınar, Y. ve Ataman, M. (2010). İlköğretim sosyal bilgiler (4-5. sınıf) programlarındaki ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin öğretmen görüşleri, *İlköğretim Online,* 9(2), 776-791.

Karakuş, F. (2010). "Ortaöğretim matematik dersi öğretim programında yer alan ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına yönelik öğretmen görüşleri", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(2), 457-488.

Karamustafaoğlu, S., Çağlak, A., & Meşeci B. (2012). Alternatif ölçme değerlendirme araçlarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin öz yeterlilikleri. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 1(2), 167-179.

Kaya, A., Balay, R. & Göçen, A. (2012). Öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine ilişkin bilme, uygulama ve eğitim ihtiyacı düzeyleri. *International Journal of Human Sciences,* 9(2), 1303-5134.

Kuran, K. ve Kanatlı, F. (2009). Alternatif ölçme değerlendirme teknikleri konusunda sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 6 (12), 209-234.

Liebers, C. (1999). Journals and portfolios: alternative assessment for preservice teachers, *Teaching Children Mathematics*, 6(3), 164-169.

Maeroff, G. I. (1991). Assessing alternative assessment, *Phi Delta Kapan,* 73(4), 272-281.

NTCAF Raporu (1996). *What matters most: teaching for america's future*. NCTAF, PO Box 5239, Woodbridge, VA 22194

Özenç, M. (2013). Sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeylerinin belirlenmesi, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 157-178

Özenç, M. ve Çakır, M. (2015). Sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme yeterliklerinin belirlenmesi, *İlköğretim Online,* 14(3), 914-933

Sağlam-Arslan, A., Devecioğlu-Kaymakçı Y. ve Arslan, S. (2009). Alternatif ölçme-değerlendirme etkinliklerinde karşılaşılan problemler: Fen ve teknoloji öğretmenleri örneği, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 1-12.

Serafini, F. (2002). Dismantling the factory model of assessment. *Reading and Writing Quarterly* 18(1): 67–85.

Scholtz ,A., (2007). An analysis of the impact of an authentic assessment strategy on student performance in a technology-mediated constructivist classroom:A study revisited. *International Journal of Education and Development Using Information and Communication Technology,* 3(4), 42-53.

Temiz, N. (2005, Eylül 28-30). *İlköğretim 4. sınıf matematik dersi yeni ilköğretim programının yansımaları.* XIV. Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi. Denizli, Turkey

Tierney, R.J., Carter, M.A. ve Desai, L.E. (1991). *Portfolio assessment in the reading-writing classroom*, Norwood, MA: Christopher Gordon Publishers

Wikström, N. (2008*). Alternative assessment in primary years of ınternational baccalaureate education*, The Stockholm Institute of Education, Retrived on 01.03.2016 from http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:199424/FULLTEXT01.pdf

Yaman, S. (2011). Öğretmenlerin fen ve teknoloji dersinde ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yönelik algıları, *İlköğretim Online*, 10(1), 244-256, 2011

Yaşar, Ş., Gültekin, M., Türkkan, B., Yıldız, N. ve Girmen, P., (2005). *Yeni ilköğretim programlarının uygulanmasına ilişkin sınıf öğretmenlerinin hazırbulunuşluk düzeylerinin ve eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi (Eskişehir ili örneği),* Eğitimde Yansımalar: VIII Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu, Kayseri.

Yeşilyurt, E. (2012). Fen ve teknoloji dersinde kullanılan ölçme değerlendirme yöntemleri ve karşılaşılan güçlükler. *Turkish Studies- International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(2), 1183-1205.

Yılmaz, M. ve Benli, N. (2011). İlköğretim ı. kademede verilen performans görevlerinin öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 30, 250-267

Yiğit, F. ve Kırımlı, B. (2014). Türkçe öğretmenlerinin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerini uygulama biçimleri ve uygulamada karşılaştıkları sorunlar, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 9(3),1621-1639

Yurdabakan, İ. (2011). Yapılandırmacı kuramın değerlendirmeye bakışı: eğitimde alternatif değerlendirme yöntemleri, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 44(1), 51-77. doi:10.1501/Egifak_0000001215

Zimbicki, D. (2007). *Examining the effects of alternative assessment nn student motivation and self efficiency.* Unpublished doctoral dissertation, The Walden University, U.S.A.